

МИКИТЮК Василь Олександрович, адвокат, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри права та європейської інтеграції, Державний біотехнологічний університет, <https://orcid.org/0000-0002-4744-7403>

МИКИТЮК Світлана Олегівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики викладання суспільно-правових дисциплін, ХНПУ імені Г.С. Сковороди, <https://orcid.org/0000-0002-8620-1887>

КАРТАВИХ Владислав Віталійович, асистент кафедри права та європейської інтеграції, Державний біотехнологічний університет, <https://orcid.org/0009-0005-6395-5191>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВИХ ПРОЦЕДУР ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ І МЕДІАЦІЇ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Микитюк В.О., Микитюк С.О., Картавих В.В. Порівняльний аналіз правових процедур врегулювання спору за участю судді і медіації у цивільному судочинстві.

У статті представлено порівняльний аналіз правових процедур врегулювання спору за участю судді та медіації в цивільному судочинстві. Зокрема, розглядаються спільні риси, такі як сприяння мирному вирішенню спорів, добровільність участі, конфіденційний характер правових процедур і гнучкість процесу, які роблять медіацію та врегулювання спорів за участю судді ефективними механізмами для мирного вирішення конфліктів. Водночас ці процедури є абсолютно різними і не можуть бути ототожені. Серед відмінностей – учасники процесу, межі врегулювання конфлікту, порядок їх проведення, місце в судовому процесі та тривалість процедури, що свідчить про різні підходи до вирішення конфліктів у цивільному судочинстві. Суддівське врегулювання передбачає активну роль судді, який не лише координує процес, але й може запропонувати можливий шлях мирного врегулювання спору, тоді як медіація фокусується на допомозі сторонам у досягненні взаємної згоди через переговори з нейтральним посередником. Обидві процедури відповідають потребам учасників конфлікту. Досліджено потенціал правових процедур для вирішення спорів у порядку цивільного судочинства. Встановлено, що медіація є особливо ефективною під час вирішення сімейних спорів та спорів у сфері права інтелектуальної власності. Водночас медіація потребує суттєвого законодавчого вдосконалення для вирішення трудових спорів та земельних конфліктів. Автори висвітлюють врегулювання спору за участю судді та медіацію як два ефективні методи вирішення конфліктів, кожен з яких має свої унікальні риси та підходи. Обидва способи спрямовані на досягнення мирного врегулювання спору без необхідності тривалого судового розгляду, що сприяє економії часу та ресурсів, забезпечуючи ефективний захист прав та інтересів сторін. Крім того, автори акцентують увагу на значущості цих методів для вдосконалення цивільного судочинства в умовах сучасної судової реформи.

Ключові слова: врегулювання спору за участю судді, медіація, правові процедури, цивільне судочинство, мирне врегулювання конфлікту, медіатор.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Актуальність теми зумовлена потребою пошуку ефективних механізмів вирішення конфліктів у сучасному цивільному судочинстві. Адаптація українського законодавства до європейського вимагає слідування Україною сучасним європейським правовим тенденціям щодо забезпечення права вибору сторонами цивільно-правового спору альтернативних методів його вирішення, таких як врегулювання спору за участю судді і медіація, які можуть зменшити час і витрати на вирішення спорів. Аналіз процесів регулювання спорів за участю судді та медіатора дозволяє виявити загальні і відмінні риси кожного з цих процесів. Це своєю чергою може служити основою для вдосконалення практики цивільного судочинства й інтеграції міжнародного досвіду медіації в національну правову систему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження можна розділити на два основні напрями. По-перше, процедура врегулювання спору за участю судді, яка є ефективним захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свободи чи інтересів фізичних осіб, а також прав та інтересів юридичних осіб, розглядалися Я. Головачовим [1], С. Дяченко [2] та іншими. По-друге, інститут медіації як один із шляхів України до євроінтеграційного простору, а також теоретичні та практичні аспекти альтернативного

способу вирішення конфліктів (спорів) досліджували Р. Гаврилук [3], Н. Крестовська [4], Л. Калмикова [5], П. Пацурківський [3], Л. Романадзе [4], В. Цимбалюк [6] та інші. Медіація як форма альтернативного вирішення індивідуальних трудових спорів була досліджена у дисертаційному дослідженні Д. Гриня [7].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті спрямована на проведення порівняльного аналізу правових процедур врегулювання спору за участю судді та медіації у цивільному судочинстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правові процедури врегулювання спорів за участю судді та медіації мають вирішальне значення для забезпечення ефективності та справедливості цивільного судочинства. Участь суду забезпечує формальність і контроль держави над процесом, тоді як медіація дає сторонам змогу досягти компромісу в менш конфліктний спосіб. Використання таких правових процедур дозволяє підвищити якість захисту прав і законних інтересів громадян, зменшуючи при цьому навантаження на судову систему.

Крім того, врегулювання спору за участю судді часто в літературі називають «судовою медіацією», однак, як зазначає Д. Гриня, це не є правильним. Хоча медіація та врегулювання мають спільні риси, вони є абсолютно різними

процедурами, й ототожнювати їх або вважати врегулювання підвидом медіації недоцільно [7, с. 3].

Суд та учасники судового процесу зобов'язані керуватися завданням цивільного судочинства, яке превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі. Утім сторонам позовного провадження у цивільному судочинстві надається право врегулювати спір поза судом або в межах судових процедур. Так, під час підготовчого засідання суд з'ясовує, чи бажають сторони укласти мировий договір або провести позасудове врегулювання спору шляхом медіації. Якщо сторони виявляють таке бажання, суд зобов'язаний зупинити провадження у справі на підставі клопотання [8, ст. 197].

Врегулювання спору за участю судді – це процедура, що проводиться у цивільному судочинстві суддею за згодою сторін до початку розгляду справи по суті та спрямована на добровільне вирішення сторонами спору, тобто вирішення спору мирним шляхом, без судового рішення [4, с. 397].

Суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що виникають з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім справ, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства. Тож врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві охоплює широкий спектр правовідносин і має важливе значення для ефективного вирішення конфліктів і забезпечення справедливості. Це сприяє більш швидкому й менш формальному вирішенню спору порівняно з повним судовим розглядом, зменшуючи витрати часу і ресурсів для всіх учасників процесу.

Суддя допомагає знайти компроміс, зберігаючи неупередженість і дотримуючись законодавчих норм. Такий підхід часто забезпечує більш стабільні і довгострокові результати, ніж судові рішення, оскільки угода досягається на умовах прийнятних для обох сторін. Важливим аспектом цього процесу є зниження навантаження на судову систему, що дозволяє оптимізувати її роботу і прискорити вирішення інших справ.

Про проведення процедури врегулювання спору за участю судді суд постановляє ухвалу, якою одночасно зупиняє провадження у справі [8, с. 202]. Врегулювання спору за участю судді проводиться у форматі спільних або закритих нарад. Спільні наради проходять за участю всіх сторін та їхніх представників разом із суддею. На початку проведення першої спільної наради з врегулювання спору суддя роз'яснює сторонам мету, порядок проведення процедури, права та обов'язки сторін. Під час проведення спільних нарад суддя з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування, пропонує сторонам надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору та здійснює інші дії, спрямовані на мирне врегулювання сторонами спору. Суддя може запропонувати сторонам можливий шлях мирного врегулювання спору [8].

Закриті наради організуються суддею окремо з кожною стороною. Під час закритих нарад суддя має право звертати увагу сторони на судову

практику в аналогічних спорах, пропонувати стороні та (або) її представнику можливі шляхи мирного врегулювання спору.

Суддя контролює процес врегулювання, щоб допомогти сторонам знайти спільне рішення. Якщо це необхідно, суддя може оголосити перерву в межах встановлених строків для вирішення спору.

Під час проведення врегулювання спору суддя не має права надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, надавати оцінку доказів у справі. Інформація, отримана будь-якою зі сторін, а також суддею під час проведення врегулювання спору, є конфіденційною, протокол наради не ведеться і не здійснюється фіксування технічними засобами [8].

Відповідно до положень Цивільного процесуального Кодексу, врегулювання спору за участю судді припиняється: у разі подання стороною заяви про припинення врегулювання спору за участю судді; у разі закінчення строку врегулювання спору за участю судді; за ініціативою судді у разі затягування врегулювання спору будь-якою із сторін; у разі укладення сторонами мирової угоди та звернення до суду із заявою про її затвердження або звернення позивача до суду про її залицення позовної заяви без розгляду, або в разі відмови позивача від позову чи визнання позову відповідачем [8]. Про припинення врегулювання спору за участю судді постановляється ухвала, яка оскарженню не підлягає. Одночасно суддя вирішує питання про поновлення провадження у справі.

Медіація як альтернативний спосіб вирішення конфліктів набула особливого значення з ухваленням нового закону України «Про медіацію» [9], який регулює правові та організаційні заходи проведення медіації, встановлює вимоги до медіаторів і закріплює основні принципи медіаційного процесу.

Медіація – позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [9].

Перед початком проведення медіації медіатор або суб'єкт, що забезпечує проведення медіації, здійснює підготовчі заходи із сторонами наявного або можливого конфлікту (спору), разом або окремо, для з'ясування можливості проведення медіації з метою запобігання виникненню або врегулювання конфлікту (спору), зокрема зустрічі, збирання та обмін інформацією, документами, необхідними для прийняття рішення сторонами конфлікту (спору) та рішення медіатора про участь в медіації, а також інші заходи, узгоджені між сторонами конфлікту (спору) та медіатором або суб'єктом, що забезпечує проведення медіації [9].

Медіація проводиться медіатором (медіаторами) з дотриманням вимог закону, договору про проведення медіації, правил проведення медіації та норм професійної етики медіатора.

Медіація припиняється у разі укладення сторонами медіаційної угоди за результатами

медіації; із закінченням строку проведення медіації та/або дії договору про проведення медіації; у разі відмови хоча б однієї із сторін медіації або медіатора (медіаторів) від участі в медіації; у разі визнання сторони медіації або медіатора (медіаторів) недієздатною особою або особою, цивільна дієздатність якої обмежена; у разі смерті фізичної особи, яка є стороною медіації, або ліквідації юридичної особи, яка є стороною медіації; в інших випадках відповідно до договору про проведення медіації та правил проведення медіації [9].

Медіація є особливо ефективною у справах цивільного судочинства, які мають чутливий характер. Наприклад, сімейні спори (розлучення, порядок визначення опіки над дітьми, поділ майна подружжя) потребують збереження відносин між сторонами, а медіація дозволяє знайти компромісні рішення, зменшуючи емоційний стрес. Під час проведення круглого столу «Судова влада та медіація: точки перетину» (17 листопада 2023 р.) було виявлено, що судовій системі часто бракує гнучкості, адаптивності та індивідуального підходу для ефективного реагування на емоційно виснажливі спори, особливо сімейні. Це підкреслює необхідність більшого застосування нових підходів і позасудових методів вирішення сімейних конфліктів, одним із яких є інститут медіації [5, с. 2]. Також автори підручника підкреслюють, що сімейна медіація допомагає сторонам конфлікту усунути розбіжності та добровільно співпрацювати для прийняття усвідомленого вирішення питань, пов'язаних з розлученням, включаючи питання участі у вихованні дітей, фінансові або майнові спори [4].

Трудова медіація або медіація в трудових відносинах враховує можливість конфліктів між суб'єктами трудового права через різницю їхніх інтересів, які часто є кардинально протилежними. Така природа трудових відносин вимагає особливого підходу до вирішення трудових спорів (конфліктів), що робить медіацію ефективним інструментом для досягнення консенсусу. Хоча трудова медіація потребує суттєвого законодавчого доопрацювання, на думку І. Ступакової, її можна визначити як позасудову, добровільну та конфіденційну процедуру, що проводиться медіатором (медіаторами) з метою запобігання виникненню або врегулювання трудового спору шляхом переговорів між сторонами [10, с. 67].

Варто зазначити, що медіація є ефективним способом вирішення спорів у сфері права інтелектуальної власності. Зокрема, медіацію можна застосовувати при вирішенні спорів щодо захисту прав інтелектуальної власності, передання прав інтелектуальної власності тощо [11, с. 91].

Врегулювання земельних спорів шляхом медіації регламентовано ст. 158-1 Земельного кодексу України, яка зобов'язує суди та органи місцевого самоврядування сприяти примиренню сторін у земельних спорах. Це свідчить про значний потенціал медіації як альтернативної процедури для розв'язання земельних конфліктів. Однак для ефективного впровадження цієї процедури необхідне більш ретельне правове

регулювання з урахуванням специфіки земельних спорів, що вимагає подальшого вдосконалення відповідних норм [12, с. 342].

Проаналізувавши особливості процедури врегулювання спору за участю судді та медіації у цивільному судочинстві, можна виокремити кілька спільних рис, які відображають їхню спільну мету – сприяння мирному врегулюванню спорів. Обидва процеси спрямовані на досягнення згоди між сторонами без тривалого судового розгляду. Медіація та врегулювання спору за участю судді дають можливість сторонам уникнути конфронтації та знайти компроміс.

Надалі, добровільність участі, це означає, що в обох випадках сторони беруть участь у процесі добровільно і мають змогу самостійно вирішувати, чи погоджуватися на запропоновані умови врегулювання. Наступне, конфіденційний характер правових процедур – обидва процеси передбачають збереження конфіденційності інформації, отриманої під час переговорів, що захищає інтереси сторін і не допускає розголошення деталей справи. Важливим є гнучкість процедури, бо медіація і врегулювання спору за участю судді мають більш неформальний характер порівняно з традиційним судовим розглядом, що дозволяє сторонам гнучко підходити до вирішення спору. Ці риси роблять медіацію та врегулювання спорів за участю судді ефективними механізмами для мирного вирішення конфліктів.

Врегулювання спору за участю судді та медіація в цивільному судочинстві мають суттєві відмінності. Наприклад, учасниками процедури врегулювання спору за участю судді є сторони судової справи, їхні представники та суддя, призначений у справі; у медіації – медіатор (медіатори), сторони медіації, їхні представники та захисники. У рамках медіації сторони самостійно обирають медіатора, визначають перелік питань для обговорення, можливі варіанти врегулювання конфлікту, зміст угоди, а також строки і способи її виконання. Слід підкреслити, важливість як для судді, так і медіатора володіння техніками і методами ведення переговорів. Так, суддя апеляційного суду Я. Головачов зазначає, що практичне застосування такої процедури, як врегулювання спору за участю судді, а тим більш її ефективність, потребує зміни стереотипів, опанування суддями такими техніками комунікації як активне вислуховування, техніка запитань, аналіз конфлікту, ведення розмови, модерація. Однак це потребує часу, якого бракує в судах через дефіцит кадрів та надмірне навантаження [1].

Відмінними є межі мирного врегулювання конфліктів. Так, процедура врегулювання спору за участю судді відбувається в межах предмета спору (з'ясування підстави та предмета позову, підстав заперечень, роз'яснення сторонам предмета доказування для відповідної категорії спору тощо). Метою цієї процедури є спроба вирішити спір між сторонами до початку судового розгляду, заощадити час та уникнути додаткових судових витрат або витрат на примусове виконання рішення [1]. На відміну від судового рішення, в угоді за

результатами медіації сторони можуть виходити або за межі предмета спору, визначеного в договорі про медіацію, або за межі предмета позову (заяви), якщо медіація проводиться під час судового провадження чи виконання судового рішення [9].

Неподібною є і процедура проведення медіації, що полягає у структурованих переговорах між сторонами конфлікту за підтримки посередника – медіатора, включає підготовку, порядок проведення з дотриманням вимог закону, договору про проведення медіації, правил проведення медіації і норм професійної етики медіації. Спілкування сторін із суддею, навпаки, відбувається у формі спільних і закритих нарад, де надаються роз'яснення та додаткова інформація для оцінки сторонами перспектив судового розгляду спору. Суддя може запропонувати сторонам можливий шлях мирного врегулювання спору, але не має права надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, надавати оцінку доказів у справі [8].

Неоднаковим є місце проведення в судовому процесі. Медіація може відбуватися до звернення до суду або під час судового провадження, або під час виконання рішення суду [9, ст. 2]. Врегулювання спору за участю судді натомість може бути лише до початку розгляду справи по суті [8].

Процедура врегулювання спору за участю судді проводиться протягом розумного строку, але не більше тридцяти днів з дня постановлення ухвали про його проведення і строк проведення процедури продовженню не підлягає [8]. Строки та місце проведення медіації визначаються

договором про її проведення [9]. Такі відмінності свідчать про наявність різних підходів до вирішення конфліктів у цивільному судочинстві і визначають рівень участі сторін у процесі, бо у медіації сторони мають більшу свободу у виборі рішень та умов, тоді як у судовому врегулюванні рішення ухвалюється судом. Тож, обидві процедури мають свої специфічні особливості та цілі, що відповідають потребам учасників конфлікту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, врегулювання спору за участю судді в цивільному судочинстві та медіація є двома ефективними методами вирішення конфліктів, кожен із яких має свої унікальні риси і підходи. Обидва способи спрямовані на досягнення мирного врегулювання спору без необхідності тривалого судового розгляду, що сприяє економії часу та ресурсів. Водночас ці процедури мають такі суттєві відмінності: межі розгляду конфлікту, процедура проведення, місце в судовому процесі, строки проведення. Загалом вибір між медіацією та врегулюванням спору за участю судді у цивільному судочинстві залежить від потреби і бажання сторін, типу спору та готовності до більш гнучкого або формалізованого процесу. Обидві процедури можуть відігравати важливу роль у забезпеченні ефективного та швидкого розгляду спорів цивільного судочинства, зменшуючи навантаження на судову систему, сприяючи збереженню ділових і особистих відносин між сторонами, а також підвищувати рівень задоволеності учасників процесу результатами.

Література.

1. Головачов Я. Врегулювання спорів за участю судді: "Що?" і "Як?". *Юридична газета*. № 9 (715). 2020. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vregulyuvannya-sporiv-za-uchastyu-suddi-shcho-i-yak.html>.
2. Дяченко С.В., Барановська В.В. Судова практика врегулювання спорів за участю судді в цивільному судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 9. 2020. С. 75-77. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-9/16>.
3. Гаврилюк Р.О., Пацурківський П.С. Г 124, П 218 Медіація як цінність: монографія / Р.О. Гаврилюк, П.С. Пацурківський. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 466 с.
4. Крестовська Н., Романадзе Л. Медіація у професійній діяльності юриста. Підручник. Одеса: "Екологія". 2019. 450 с.
5. Калмикова Л. Медіація: модний тренд чи нагальна потреба? *Вісник НААУ*. № 12 (97). 2024. URL: <https://unba.org.ua/publications/8689-mediatsiya-modnij-trend-chi-nagal-na-potreba.html>.
6. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів: вітчизняний та зарубіжний досвід: наукова монографія / За заг. ред. В. І. Цимбалюка. Львів: «Новий Світ- 2000», 2020. С. 17.
7. Гринь Д. В. Медіація як альтернатива вирішення індивідуальних трудових спорів. Дис. ... доктора філософії: спец. 081 «Право». Харків. 2023. URL: https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/diss/grin/d_grin.pdf.p7s.
8. Цивільний процесуальний кодекс України. Кодекс, Закон від 18.03.2004 № 1618 - IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n9697>.
9. Про медіацію. Закон України від 16.11.2021 № 1875 - IX. Відомості Верховної Ради України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
10. Стунакова І.Г. Трудова медіація як альтернативна форма вирішення трудових спорів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 4. 2023. С. 65-70. URL: http://apn.dnu.in.ua/4_2023/10.pdf.
11. Слома В. Медіація як спосіб вирішення цивільно-правових спорів. *Актуальні проблеми правознавства*. 4 (36). 2023. С. 89-93.
12. Канівець Л.А. Щодо ефективності застосування медіації у земельних спорах. *Право і суспільство*. № 1. 2024. Т.2. С. 337-343. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.2.50>.

References.

1. Holovachov, Y. (2020). Vrehulyuvannya sporiv za uchastyu suddi: "Shcho?" i "Yak?" [Dispute resolution with the participation of a judge: "What?" and "How?"]. *Yurydychna hazeta*, No.9(715). Available at: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vregulyuvannya-sporiv-za-uchastyu-suddi-shcho-i-yak.html>.
2. Dyachenko, S. V., & Baranovska, V. V. (2020). «Judicial practice of dispute resolution with the participation of a judge in civil proceedings». *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, No.9, pp. 75-77. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-9/16>.
3. Havrylyuk, R. O., & Patsurkovskiy, P. S. (2023). *Mediatsiya yak tsinnost: Monohrafiya* [Mediation as a value: Monograph]. Chernivtsi: Chernivets'kyi natsional'nyi universitet im. Yu. Fed'kovycha.
4. Krestovska, N., & Romanadze, L. (2019). *Mediatsiya u profesiyinii diyal'nosti yurysta. Pidruchnyk* [Mediation in the professional activity of a lawyer. Textbook]. Odessa: Ekologiya.

5. *Kalmykova, L.* (2024). «Mediation: A fashionable trend or an urgent need?». *Visnyk NAAU*, 12(97). Available at: <https://unba.org.ua/publications/8689-mediacya-modnij-trend-chi-nagal-na-potreba.html>.
6. *Mediatsiya yak alternatyvnyi sposib vyryshennya sporiv: vitchyzniani i ta zarubizhn'i dosvid: naukova monohrafiya* [Mediation as an alternative dispute resolution method: Domestic and foreign experience: Scientific monograph] (2020). Za zah. red. *V. I. Tsymbaliuka*. L'viv: Novyi Svit-2000.
7. *Hryn', D. V.* (2023). *Mediatsiya yak alternatyva vyrishennya indyvidual'nykh trudovykh sporiv: Kvalifikatsiyna naukova pratsya na prakhakh rukopysu* [Mediation as an alternative method for resolving individual labor disputes: Qualification scientific work for the degree of doctor of philosophy]. Dys. ... doktora filosofiyi: spets. 081 "Pravo" Natsional'nyi yurydychnyi universytet im. Yaroslava Mudroho. Available at: https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/diss/grin/d_grin.pdf.p7s.
8. *Tsyvil'nyi protsesual'nyi kodeks Ukrainy* [Civil Procedure Code of Ukraine] (2004). Zakon vid 18.03.2004 № 1618-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n9697>.
9. *Pro mediatsiyu* [On Mediation] (2021). Zakon Ukrainy vid 16.11.2021 № 1875-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
10. *Stupakova, I. H.* (2023). «Labor mediation as an alternative method of resolving labor disputes». *Aktual'ni problemy vitchyzniano i iurysprudentsii*, No.4, pp. 65-70. Available at: http://apnl.dnu.in.ua/4_2023/10.pdf.
11. *Sloma, V.* (2023). «Mediation as a method of resolving civil law disputes». *Aktual'ni problemy pravozaovstva*, No. 4(36), pp. 89-93.
12. *Kanivets, L. A.* (2024). «On the effectiveness of applying mediation in land disputes». *Pravo i suspil'stvo*, No. 1(2), pp. 337-343. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.2.50>

Abstract.

Mykytiuk V., Mykytiuk S., Kartavukh V. Comparative Analysis of Legal Procedures for Dispute Resolution Involving a Judge and Mediation in Civil Proceedings.

The article presents a comparative analysis of the legal procedures involved in judge-led dispute settlement and mediation in civil proceedings. Specifically, it examines shared features such as the promotion of peaceful dispute resolution, voluntary participation, confidentiality of proceedings, and procedural flexibility, which allows these methods to adapt to various situations and enhances their effectiveness in achieving peaceful conflict resolution. This emphasis on voluntary participation respects the autonomy of the parties involved, empowering them in the resolution process. Key differences include the participants, the scope of conflict resolution, the procedural order, their place in judicial processes, and duration, reflecting distinct approaches to conflict resolution in civil proceedings. Judge-led settlement involves an active role for the judge, who not only coordinates the process but may also propose a path to peaceful resolution, whereas mediation focuses on assisting parties in reaching mutual agreement through negotiation with a neutral intermediary, creating the potential for win-win outcomes. Both procedures address the needs of conflict participants. The analysis reveals that mediation is particularly effective for resolving family disputes and intellectual property conflicts. However, legislative improvements are needed for mediation to address labor and land disputes effectively. The authors underscore judge-led settlement and mediation as two effective conflict resolution methods, each with unique characteristics and approaches. Both aim to achieve peaceful dispute resolution without prolonged judicial proceedings, thereby conserving time and resources while ensuring effective protection of the parties' rights and interests. Additionally, the authors emphasize the importance of these methods for advancing civil proceedings within the context of contemporary judicial reform.

Keywords: judge-led settlement, mediation, legal procedures, civil proceedings, peaceful conflict resolution, mediator.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Микитюк В.О., Микитюк С.О., Картавух В. В. Порівняльний аналіз правових процедур врегулювання спору за участю судді і медіації у цивільному судочинстві. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 6. С. 6-10.

Mykytiuk V., Mykytiuk S., Kartavukh V. Comparative Analysis of Legal Procedures for Dispute Resolution Involving a Judge and Mediation in Civil Proceedings. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 6, pp. 6-10.

УДК: 343.9

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-6-2>

ШИНКАРЬОВ Юрій Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правового регулювання економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, <https://orcid.org/0000-0003-1173-7975>

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗАСАД ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ

Шинкарьов Ю.В. Щодо застосування загальних засад призначення покарання за злочини проти статевої свободи та недоторканості.

У статті йдеться про унікальність законодавчої конструкції санкцій за звалтування, вчинене повторно щодо особи, яка не досягла чотирнадцятирічного віку незалежно від її добровільної згоди (або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених частинами четвертою або п'ятою статті 153, статтею 155 або частиною другою статті 156 КК України ч. 6 ст. 152 КК України) та за вчинення повторно сексуального насильства щодо особи, яка не досягла чотирнадцятирічного віку незалежно від її добровільної згоди або особою, яка раніше вчинила будь-який із кримінальних правопорушень, передбачених частиною четвертою статті 152, статтею 155 або частиною другою статті 156 (ч. 6 ст. 152 КК України). Констатовано, що вказана санкція фактично є унікальною в структурі чинного закону про кримінальну відповідальність, оскільки має ознаки абсолютної визначеності. Цією санкцією в альтернативі передбачено два види основних покарань: позбавлення волі на певний строк і довічне позбавлення волі. Водночас строк позбавлення волі є визначеним – 15 років, що і створює унікальність цієї санкції. Проаналізовано судову практику призначення покарання за ці види правопорушень. Досліджено застосування загальних засад призначення покарання за правопорушення такого роду. Констатовано обмеженість інструментарію, що здатний забезпечити максимальну реалізацію принципу індивідуалізації покарання в такому випадку. Визначено, що